

УДК 005.35; 316.3(477)

Деякі методологічні міркування щодо національних проектів розвитку України

Оксана Гаєвська,
доктор філософських наук,
професор кафедри політології і соціології
Київського національного економічного
університету ім. Вадима Гетьмана

Стаття присвячена актуальній методолого–практичній проблемі організації національного проектування розвитку українського суспільства, необхідності створення української управлінської моделі нової соціальної системи на основі науки соціального управління.

Ключові слова: Національні проекти, наука соціального управління, управлінська система, управлінська цивілізація, загальноцивілізаційні засади соціального управління, організаційний потенціал, управлінський менталітет.

This article is devoted to the actual methodological and practical problem of the organization of national development planning of Ukrainian society, also to the necessity for the creation of Ukrainian managerial model of a new social system on the basis of social management.

Keywords: National projects, science of management, management system, management civilization, general civilizational foundations of social management, organization potential, managerial mentality.

Статья посвящена актуальной методолого-практической проблеме организации национального проектирования развития украинского общества, необходимости создания украинской управленческой модели новой социальной системы на основе науки социального управления.

Ключевые слова: Национальные проекты, наука социального управления, управленческая система, управленческая цивилизация, общецивилизационные основы социального управления, организационный потенциал, управленческий менталитет.

Оксана Гаєвська

Постановка проблеми. Як відомо, світова демократія, принаймні у розвинутих капіталістичних країнах, не є найдоцільнішим управлінським витвором, оскільки вона фіксує не вибір народу, а рівень його розвитку, який склався стихійно, в ході історичної еволюції, яка породила немало науково неспроможних управлінських систем, оскільки спрацьовували фактори загальної історично досягнутої даності, без можливості використання науково доведеної ідеї, як сфокусовано представлені управлінської системи.

Україна в цьому контексті повинна критично поставитись до світового демократизму і запропонувати свій підхід до демократії та її основного змісту – управління суспільством.

Україна це може зробити хоч би тому, що вона не повинна йти по шляху стихійного формування демократії подібної до світової, а може створити більш досконалу управлінську систему, використати надану історією можливість ідеального вибору шляху розвитку.

Виклад основного матеріалу. Україні сьогодні потрібні національні конструкції самоорганізації, оскільки світовий досвід теж має національні джерела формування, але в інших історичних умовах і на іншому національному ґрунті: природному, демографічному, соціальному, економічному, культурному тощо, що робить його запозичення обмежено конструктивним, що ми бачимо щораз в реальному управлінському стані України. Навіть політична боротьба за шляхи розвитку, не кажучи вже про законодавчі акції або управління певними соціальними об'єктами, відбувається як боротьба інтересів, а не, проектів більш досконалої управлінської діяльності, хоча вона, політична боротьба у вищих владних структурах, є адекватною політичному станові народу України. Висновок з точки зору науки управління може бути один – принцип відповідності системи і методів управління потенціалу об'єкту відверто об'єктивно відтворюється саме управлінцями.

Але ця об'єктивність часто скидається на стихійність, оскільки з точки зору одного з основних постулатів науки управління вони не мають права її вести взагалі, оскільки об'єкт управління – народ України потребує управлінських зусиль по впорядкуванню власного життя і лише рівень і ефективність індивідуальних зусиль людини по власній самореалізації в певному осередку суспільних відносин і у межах суспільного договору – Конституції України, має бути визначальним критерієм досконалої організації соціального управління.

Тобто, українська демократія завдяки наявності історичної можливості вибору, може стати взірцем і водночас досвідним полем впровадження вищого принципу соціального управління – науково достовірного знання і основного його ефекту – процесуального приведення у відповідність системи і методів управління потенціалу об'єкту. Україна має організувати суб'єктивними зусиллями нації нову соціальну систему, створивши національно адекватні управлінської структури, які не мають світових

аналогів і саме тому, що це не лише об'єктивна даність, а саме можливість розумної організації. Кінцевою і вищою метою такого управління є соціально-економічна і духовна можливість створювати і впроваджувати в життя правові норми, незалежні від політичних інтересів різних частин суспільного організму. Гарантія повноти і правдивості інформації про вихідні дані правових розрахунків таких норм мають бути абсолютними, такими, що спираються не лише на міць держави, зокрема, Президента України, як гаранта Конституції, а й на вище управлінське знання – науку управління.

Це не нехтування світовим демократичним досвідом, а саме найбільш всебічне його врахування, зокрема наукове осмислення недосконалості (трагічності) якого й зумовлює необхідність точного управлінського розрахунку нових внутрішніх і міжнародних умов організації національної системи соціального управління.

Цей розрахунок має будуватись на такому баченні реального стану України.

Україна входить в загальноцивілізаційний простір через двоединий процес – заперечення неадекватних фундаментальним засадам розвитку цивілізації соціальних якостей і організації системи суспільних відносин сучасного світового зразка. А для організації цього процесу (а він саме є об'єктом управлінської організації) потрібна програма, розрахунковий документ, в якому буде представлений потенціал України, його спроможність в часі і просторі позбавитись неадекватних зазначеному зразку якостей і утвердитись у сучасному європейському і світовому просторі. І тому Україна має здійснити організаційний доленосний крок за рахунок національного інтелекту і національної здатності до самоорганізації, несучої конструкцією якої має бути управлінський корпус країни, соціальні проєктанти на всіх рівнях суспільної організації, у всіх видах кооперативної та індивідуальної діяльності. Кожен управлінський акт має оцінюватись під кутом зору вищого інтересу народу України – організації життєдіяльності суспільства у відповідності із загальноцивілізаційними вимогами і реальним потенціалом України. Тому законодавчу і виконавчу діяльність слід покласти на такий методологічний розрахунок.

У цьому контексті проблема визначення основної організаційної сили, яка створює нову соціальну систему в Україні має принципове значення для процесу її становлення. Причому, вона стосується всіх управлінських інституцій, в тому числі і політичних партій, оскільки вони представляють різні інтереси різних прошарків населення, що для утвердження такої системи є принциповим. Тим більше, що це не витвір політики і не суб'єктивістська справа, а саме об'єктивна потреба народу України, яку мають задовольнити управлінці усіх рівнів, причому незалежно від політичних уподобань.

Оксана Гаєвська

Тому дуже важливо позбавити українське суспільство політичних пристрастей і відкрити максимальний простір для перетворення цих пристрастей в енергію природного організаційного руху нації, народу України до рівня сучасної цивілізації. Тим більше, що це об'єктивний рух, який проходить скрізь усю українську історію і тому його тяжіння до вищих рівнів цивілізованості є природним явищем. Тобто, соціальна система, яка має утвердитися в Україні – це спосіб природного входження України у світовий цивілізаційний простір, шлях до якого був перетнутий відомими історичними політичними обставинами. Тобто, Україна має увійти до руху соціальних законів, реалізація яких має відомий, принаймні, досвідний характер, що зовні вимагає й відповідного історичного часу для такого входження. Але українство, яке постійно переживало неприродні для власного національного розвитку катаклізми, воліє обійти цей природно необхідний час і тому потребує інших методик створення відповідної соціальної системи. Ці методики зводяться до фундаментального положення про необхідність для України принципово іншого шляху досягнення рівня розвитку найбільш цивілізаційних країн світу. Це шлях самоорганізації через національний інтелектуальний потенціал, досягнення системної впорядкованості, яка існує як система вищого порядку, що негайно і науково зріло, у відповідності зі світовими стандартами, при абсолютному пануванні права і чеснот громадянського суспільства організує у своєму соціальному середовищі відповідні суспільні відносини, які є основним, вирішальним фактором утвердження нової соціальної системи.

Такого типу самоорганізації немає в історичному прецеденті, оскільки у такій мірі залежності від власних інтелектуальних можливостей, перекладених на мову управлінського професіоналізму, як це відбувається зараз в ряді країн, що відстали від рівня світової цивілізації, історія не знала і саме тому, що йдеться про новий рівень світової цивілізації. Україна в цьому контексті водночас і типова і унікальна. Винайти якомога більш повний набір показників співвідношення першого і другого – завдання, яке має стратегічне значення.

Загальноцивілізаційність тут – чи не найефективніший метод встановлення зазначеного співвідношення. А це означає необхідність розрахунку шляху загальноцивілізаційного розвитку, який може бути досить ефективним в разі використання інтелектуально-організаційних зусиль менеджерів усіх рівнів і сфер діяльності, оскільки Україна не має необхідного історичного часу типового для світової практики будівництва сучасної соціальної системи.

Тобто, має бути запущений процес конструктивної творчості національного організаційного потенціалу України, який представлений сьогодні найбільш повно частиною її населення, яка професійно або ділово займається управлінням на всіх рівнях економічної, політичної та духовної організації українського суспільства. Саме управлінський корпус країни

має бути тим мозковим центром, який позбавлений егоцентристських політичних пристрастей, що сприятиме виробленню рекомендацій, спрямованих на створення в Україні системи управління країною на основі розрахованої її ефективності. Організаційні механізми цієї системи мають функціонувати лише в рамках управлінської доцільності, хоча й на основі врахування розмаїття соціальних інтересів. Але ці інтереси є, саме з точки зору професійної, об'єктом впорядкування, гармонізації, а не руйнівної політичної боротьби. І саме в цьому полягає вища управлінська ефективність, насамперед, на адресу соціальної системи. Тому в Україні слід формувати, розвивати управлінський менталітет народу, його управлінську (організаційну) культуру, яка є визначальним чинником освоєння тих форм управління суспільством, які притаманні сучасній управлінській цивілізації, їх поєднанню з національними факторами організаційного розвитку народу України.

Але зараз, навіть управлінський корпус України ще не має необхідної організаційної міці, оскільки, відверто кажучи, в ньому працює не „цвіт нації”, не тільки ті діячі, які сьогодні здатні сприяти управлінському розвитку України, розвитку управлінського менталітету її народу, хоча це й одна з вад демократичної системи соціального управління, про що свідчить саме вивчення загальноцивілізаційних засад соціального управління.

Унікальне національне для України завдання полягає в тому, щоб створити найефективніший управлінський корпус, який повинен своїм інтелектуальним і професійним рівнем бути більш досконалим утворенням, ніж корпуси, базовою засадою яких є загальноцивілізаційна представницька демократія, в тому числі й та, що існує у так званих розвинутих країнах. Українська управлінська система є сьогодні принципово доленосною, незважаючи на її історично об'єктивне завдання творення сучасного соціуму, що не має необхідних ґрунтовних чинників, які в такому разі є детермінуючими і на які може розраховувати нова управлінська еліта.

Тому управлінський корпус України має бути не лише професійною, а й інтелектуальною організацією, в якій зосереджений управлінський геній нації, рішення якого повинні мати максимальну ефективність. Тобто, він повинен мати таку владу, яка органічно необхідна суспільству: владу знань, бути об'єднаним управлінським корпусом країни, який силою свого управлінського знання вирішальною мірою впливає на рух України до рівня сучасної цивілізації.

Висновки. Україна сьогодні має впровадити такий тип демократії, який виведе управлінську (організаційну) цивілізацію на нову відмітку, а Україна в цій новій якості стане передовою країною світу.

Практичний початок саме такого реформування пов'язаний з низкою обов'язкових для такого кроку теоретико - практичних акцій, без яких вони не будуть мати необхідного ефекту:

Оксана Гаєвська

по-перше, необхідно визначити управлінську доцільність політичної системи України, виходячи з її вирішальної ролі в становленні нової соціальної системи в країні;

по-друге, необхідно визначити об'єкт управління, тобто представити достатньо переконливі характеристики українського суспільства, оскільки його кваліфікація як перехідного є недостатньою, бо перехід передбачає точну вказівку на те, від якого до якого стану, а точніше - від якої до якої соціальної системи Україна переходить. Відсутність такого визначення призводить до плутанини, невизначеності в соціальних орієнтирах навіть на особистому рівні, не кажучи вже про політичні орієнтири певних соціальних прошарків. Слід з достатньою впевненістю твердити, що шлях, який вибрала Україна - це перехід від соціалізму до соціалізованого капіталізму, про що свідчать реальні процеси, які в ній проходять;

по-третє, треба уточнити акценти, які постійно присутні в політичних документах, про те, що в Україні як свідцтво її загальноцивілізаційного розвитку формується середній клас, який є надійною опорою її прогресивного розвитку. Однак, ця вказівка на середній клас не досить активна, оскільки його становлення є наслідком вирішальної ролі у формуванні відповідної йому соціальної системи управлінського корпусу країни - знизу до верху. Особливість українського руху до сучасного загальноцивілізаційного стану полягає в тому, що Україна не будує, а організовує нову соціальну систему, оскільки для її традиційного будівництва в неї немає історичного часу. Тому саме управлінці, організатори всіх рівнів є тією організаційною силою, яка вирішує долю України;

по-четверте, в організаційній необхідності, яка визначає сучасне життя України, закладено принципово інший підхід до управлінської діяльності. Він полягає в об'єктивній потребі для управлінців усіх рівнів, включаючи депутатів Верховної Ради України і Президента країни, спеціальної, професійної, управлінської підготовки, яка повинна перетворитись в конституційну норму;

по-п'яте, необхідно звернути увагу суспільства на те, що управлінська праця сьогодні - це найбільш вигідне вкладання капіталу, оскільки організаційний інтелект в умовах сучасної цивілізації, не кажучи вже про постсоціалістичні країни, вирішує все, на що повинен бути зорієнтований менталітет народу України, що зніме багато, навіть політичних проблем в країні.

Зовні управління виступає як антидемократичне явище, яке тягнє до централізації волі, до об'єднання управлінського корпусу у „мозковий центр” України, який своїм професійним вмінням зробив би більш досконалою й саму представницьку демократію, йдучи шляхом впровадження в її механізми неполітичних форм організуючої діяльності і вищої для України сьогодні - організації нової соціальної системи.

Однією з прикладних рекомендацій тут може бути створення системи соціального управління, побудованої на принципі вертикально-горизонтального функціонування об'єкту (народу), інженерного розрахунку організаційних зусиль управлінського корпусу України. Це моносистема, що має адекватно функціонувати в унітарній державі. Найбільш досконалим управлінським витвором тут виступає основна фігура – управлінець - професіонал, призначення якого є творчість у прикладанні норми до конкретної ситуації, людського вчинку, організаційно-правових потреб будь-якого соціального об'єкту. Самі ж норми створюються відповідними інституціями, які розраховують внутрішній й зовнішній потенціал об'єкту, послабляючи в такий спосіб політичну боротьбу як знаряддя правово-політичної діяльності.